Tidsskriftet Tidsskrift for Den norske legeforening

Serbiske leger bytter ut ledere

AKTUELT

I kjølvannet av lederskiftet i Jugoslavia må flere ledere for medisinske institusjoner og organisasjoner se seg om etter nytt arbeid. Dekanus ved det medisinske fakultet i Beograd er erstattet med en komité bestående av åtte personer.

Den serbiske legeforeningen ledes også av en komité etter at et medlemsmøte avsatte president Vladimir Paunovic noen måneder før han eventuelt skulle gjenvelges. Paunovic hadde ikke åpent støttet det gamle regimet, men mange mente at han ikke hadde vært kritisk nok.

Direktøren ved Institute of Mental Health i Beograd er under sterkt press for å trekke seg. Han har vært tilsluttet partiet til president Slobodan Milosevics kone, Mira Markovic.

Samle kreftene

Ikke alle er like glade for at utrenskningene går så fort og er så omfattende. Da Legeforeningens utvalg for menneskerettigheter arrangerte kurs i Montenegro like etter regimeskiftet, sa professor Dusica Lecic ved Institute of Mental Health at for drastiske tiltak nå kan skape konflikter og ødelegge for mulighetene for forsoning og gjenoppbygging av landet. Alle krefter trengs for å møte de utfordringene landet står overfor.

Ikke alle som støttet Slobodan Milosevic var uttalte tilhengere av ham. Mange hadde følt seg presset til å skrive under en lojalitetserklæring for å beholde stillingene sine. Tilgangen på uavhengig informasjon var også begrenset. I Beograd var nesten all fjernsynsending kontrollert av regimet. NATOs bombing i 1999 skapte heller ikke noe godt grunnlag for opposisjonen.

Om lag 40 allmennleger fra Serbia og Montenegro som arbeider med flyktninger, var til stede på kurset som ble holdt i Igalo i Montenegro, et kursted som er velkjent for norske revmatikere.

Mange av Jugoslavias 700 000 flyktninger har behov for legehjelp utover det en vanlig allmennhelsetjeneste kan gi. Målet med kurset var å styrke allmennpraktikernes kunnskaper og ferdigheter i kommunikasjon med flyktninger og var en oppfølging av et første trinn som ble holdt i april. Kursene ble arrangert i samarbeid med Institute of Mental Health i Beograd, Den serbiske legeforening, Den montenegrinske legeforening og Verdens helseorganisasjon.

De fleste faglige bidragene ble gitt av fagfolk knyttet til Institute of Mental Health. Deltakerne fikk prøve ut teorier og modeller for lege-pasient.kommunikasjon i rollespill. Dette førte til mange livlige diskusjoner om de ulike modellene for lege-pasient-kommunikasjon.

I et land som har vært under sanksjoner i sju år og vanstyre i 12 år er det stor mangel på ressurser i helsevesenet. Legene opplevde et misforhold mellom pasientens forventninger og de mulighetene helsevesenet har til å gi behandling. Dette skapte spenninger og problemer i lege-pasient-forholdet.

Montenegro og Serbia

Montenegro som er en del av Jugoslavia, har ambisjoner om å bli en selvstendig republikk. Mulighetene for dette var større med Milosevic ved makten enn ved et demokratisk styre i Beograd. Montenegro har allerede iverksatt flere tiltak på vei mot frigjøring. De har innført tyske mark som valuta, og man trenger ikke visum når man kommer over grensen fra Kroatia. Dessverre fikk denne konflikten også innvirkning på kurset. Presidenten i Den montenegrinske legeforening var invitert til seminaret, men deltok bare på åpningen.

Kosovo-problemet

Blant deltakerne på seminaret i Igalo var Igor N. Petrovic, en av de få serbiske legene som fortsatt holder stand i de sentrale delene av Kosovo. Han virker som allmennlege, ikke bare for serbere, men også for sigøynere, tyrkere og andre ikke-albanske grupper.

Petrovic er fra Pristina, men har flyktet til en av de serbiske landsbyene i utkanten av provinshovedstaden. Der kan han bevege seg relativt trygt, men skal han ut av landsbyen, er han avhengig av KFOR-eskorte.

For et par år siden bodde det 50 000–

60 000 serbere i selve Pristina. I dag anslås antallet til 300–400. Noen av dem har forskanset seg i serbiskkontrollerte boligblokker. Verst stilt er de som bor isolert inne i albanske områder i enkeltleiligheter eller er skjult i kjellere, til dels uten forsyning av vann og elektrisitet. Ifølge Igor hadde flere av dem ikke vært utendørs på 14 måneder, og var fullstendig avhengige av forsyninger fra KFOR-styrkene.

Når Petrovics pasienter trenger behandling i sykehus, må de få KFOR-ekskorte til det serbiske sykehuset i Mitrovica eller fraktes inn i rest-Serbia. Dette gjelder også fødende kvinner.

Den serbiske legen vet at hans tilstedeværelse betyr mye for mange mennesker, men er usikker på hvor lenge han klarer å arbeide under de rådende forholdene.

Avslappet stemning i Beograd

I Beograd er stemningen mer avslappet enn ved tidligere besøk. På Kalemegdan, festningen som ligger der elvene Sava og Donau møtes, nøt barnefamilier stillheten og friheten i de siste strålene av oktobersolen. Stemningen er avslappet, og folk kan snakke fritt. Et par uker før hadde det vært 700 000 mennesker ute i gatene for å demonstrere mot regimet. De var tydelig stolte over at det var folket som hadde avsatt Milosevic gjennom demonstrasjoner og streiker. Men det vil ta lang tid før endringene vil merkes i lommeboken til flertallet av folket. Drosjesjåføren, som kjørte oss til flyplassen, kunne fortelle at bensinprisene var doblet og kostet én tysk mark per liter. Dette skyldes i stor grad manglende statsfinanser til å kjøpe olje. Sanksjonene på olje er opphevet. Han var likevel optimistisk og trodde på bedringer. Høye bensinpriser var tross alt bedre enn å ha Slobodan Milosevic ved makten.

– Bjørn Oscar Hoftvedt, Kristian Hagestad, Sverre Varvin, Legeforeningens utvalg for menneskerettigheter

Kurset ble holdt ved Igalo Institute i Montenegro. Stedet er godt kjent som kursted for norske revmatikere, men nå er stedet stengt på grunn av krig og uroligheter det siste året. Foto B.O. Hoftvedt

Publisert: 30. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.